

KÜKÜRT

Toprakta Kükürt

Organik + inorganik olarak bulunur

Organik S miktarı > İnorganik S miktarı

↓ peat topraklarda % 100 Org S

↗ C' a bağlı (amino asitler)

Organik S fraksiyonu

↘ C' a bağlı değil (fenolikler, kolin-SO₄, lipidler)

Toprak organik maddesinde **C:N:S 125:10:1.2** oranında bulunur

Kurak bölge topraklarında CaSO₄, MgSO₄ ve Na₂SO₄ tuzları şeklinde **birikir**

Yağışlı koşullar altında ise SO₄⁻² anyonu olarak;

- **toprak çözeltisinde serbest**
- **toprak kolloidlerince adsorbe edilmiş halde bulunur**

Fosfat iyonları gibi;

- **seskioksitler ve**
- **kil mineralleri tarafından adsorbe edilir**

SO₄ bağlanması gücü < PO₄ bağlanma gücü

Minerallerin sülfat adsorpsiyon kapasitesi sırası;

Al₂O₃ > kaolinit > boksit > peat > limonit > hematit > hidrate alüminyum > gotit

Kil minerallerinin SO₄⁻² adsorpsiyon kapasitesi sırası;

Kaolinit > illit > bentonit

- pH ↑ toprakta SO₄ tutulma gücü ↓
- kil miktarı ↑ değişebilir SO₄⁻² ↑

Anaerobik koşullarda Sinorg ⇒ FeS, FeS₂ (pirit) ve H₂S' e indirgenir

Toprakta toplam S miktarı;

- organik madde miktarına ⇔ iklim koşullarına bağlıdır
  - Ilıman bölge topraklarında toplam S miktarı 50-400 ppm
- Yağışlı koşullarda SO₄⁻² **yıkanır** kurak koşullarda SO₄⁻² **birikir**

aerob.

SO₄ (kimyasal Oksidasyon)

Mikrobiyel aktivite

Sorg

Bitkiye yararılı (H₂S)

(mineralizasyon)

anaerob elementel S (kemot. S bakt.)

kemotrof S bakt. (*Beggiatoa*, *Thiotrix*, *Thiobacillus*) H₂SO₄ (aerob)

***

Toprak asitleşir (pH ↓)

H₂S gibi FeS' de biyolojik ve kimyasal olarak elementel S' e oksitlenir

Türkiye topraklarının kükürt durumu

Türkiye' nin değişik yerlerinde SO_4^{-2} -S miktarlarına göre toprakların

- % 30' unda $< 10 \text{ mg S kg}^{-1}$
- % 70' inde $10\text{-}20 \text{ mg S kg}^{-1}$ arasında

Trakya Bölgesi Meriç Havzası topraklarının bitkiye yararlı S durumları 6.9 mg kg^{-1} - 35.9 mg kg^{-1} arasında

Ekstrakte edilebilir S içerikleri 10 mg S kg^{-1} **kritik düzey kabul edilirse**
Türkiye topraklarının **% 11.5' i S bakımından kritik düzeyin altında**

S noksanlığı en fazla;

Bazaltik, Kireçsiz Kahverengi Orman,

Kireçsiz Kahverengi, Kestanerengi ve Gri-kahverengi Podzolik

büyük toprak gruplarında

Bitkide Kükürt

Kükürt alımı ve taşınımı

Bitkiler tarafından büyük oranda SO_4^{-2} olarak absorbe edilir (Atm. SO_2)

Fizyolojik pH aralığında alımı pH' dan bağımsız ($\uparrow$ pH' da OH antagonist olabilir)

Diğer iyonların SO_4^{-2} alımına etkisi önemsizdir (!!! Se & benzer taşıyıcılar)

SO_4 alımı *aktif* şekilde gerçekleşir (Plazmalemmadaki taşıyıcı proteinlerle)

S bitkilerde transpirasyonla aşağıdan yukarıya doğru taşınır

Köklerin SO_4^{-2} alım oranı düşüktür

N&S birbirine benzer (asimilasyon, indirgenme vs)

- azotun tersine bitkilerde indirgenmiş S tekrar okside olabilir
  - burada sisteinin indirgenmiş kükürdü SO_4^{-2} a dönüşür

Kükürdün metabolik fonksiyonları

Sistein ve metionin aminoasitlerinin dolayısıyla **proteinlerin** yapı taşıdır

örneğin $R_1-C-S-C-R_2$ ve $R-SH$

Bitkide organik indirgenmiş kükürtün

- $\approx$ % 2' si suda çözünebilir thiol (-SH) fraksiyonu
- bunun % 90' ından fazlası tripeptit **glutathion**dur

İndirgenmemiş S formu (sülfat ester);

- biyolojik membranların yapı taşıdır
- sülfolipidlerin bileşenidir ve
  - sülfolipidlerdir kloroplast lipidlerin $\approx$ % 5' ini oluşturur
  - sülfolipidler biyomembranlarda iyon taşınımını düzenler
  - köklerde yüksek sülfolipid düzeyleri tuza toleransı artırır

Bitkide % 0.5-1.0 arasında S optimum gelişme sağlar

S gereksinimi açısından bitki çeşitleri arasında farklılık vardır

- *Graminea* < *Leguminosae* < *Cruciferae*

Tohumda S (%)	0.18-0.19	0.25-0.30	1.10-1.70
---------------	-----------	-----------	-----------

- Proteinlerde az S bulunması **beslenmeyi etkiler** (metionin esansiyel A.A)
- *Brassicaceae* familyasında glukozinolatlar ve bunların uçucu metabolitlerinin konsantrasyonları S miktarı ile ilgilidir

Kükürt Noksanlığı

Toprakta;

- organik
- inorganik (SO_4) şekilde bulunur

S noksanlığına **eskiden**;

- sanayileşme
- pek çok gübrenin S içermesi
- bitkilerin atmosferden SO_2 absorpsiyonu yapabilmesi

gibi nedenlerle pek sık rastlanmazken **son yıllarda** bunların ortadan kalkması noksanlığını **YAYGINLAŞTIRMIŞTIR**

- endüstriyel bölgelerden uzak ■ hafif tekstürlü ve
- fazla yağış alan bölgelerde noksanlık görülebilir
- **S ve N noksanlığı birbiri ile karıştırılabilir** (özellikle tek yıllık bitkilerde)
  - S noksanlığı genç yapraklarda

S noksanlığının teşhisinde;

- bitkilerin S kapsamı ile birlikte
- bitkilerin N/S oranları dikkate alınmalıdır
  - S noksanlığında N/S oranı N lehine döner

Kükürt noksanlığında;

- protein ve klorofil sentezi geriler
- kloroz ortaya çıkar
- büyüme geriler
- yapraklar küçülür

Kükürt Fazlalığı

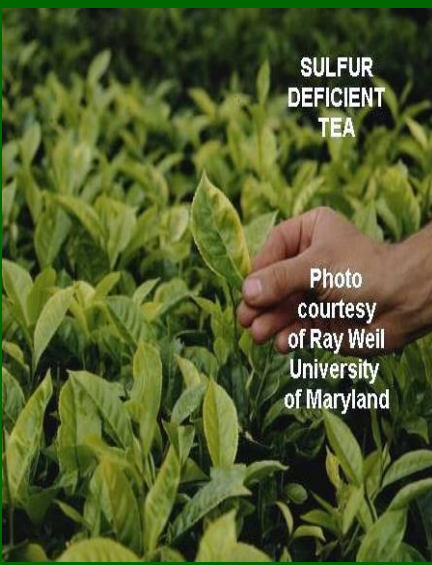
- S fazlalığına sık rastlanmaz
- endüstriyel bölgelerde atmosferde
- SO_2 0.2-1.0 mg m⁻³ hatta 2.5 mg m⁻³' e kadar yükselebilmekte
- ve pek çok bitki için toksik etki gösterebilir

©HerfResearch

Portakal yapraklarında Kükürt noksanlığı

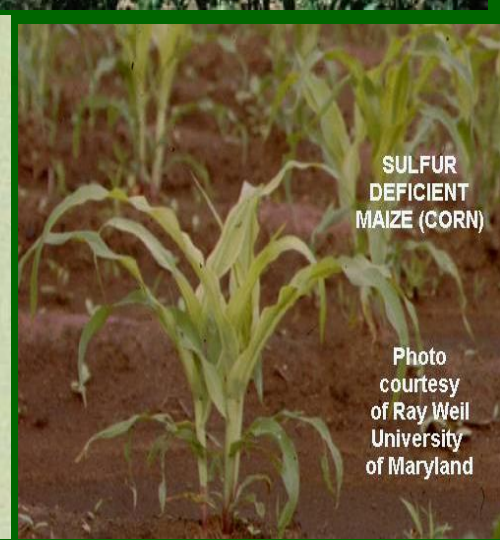
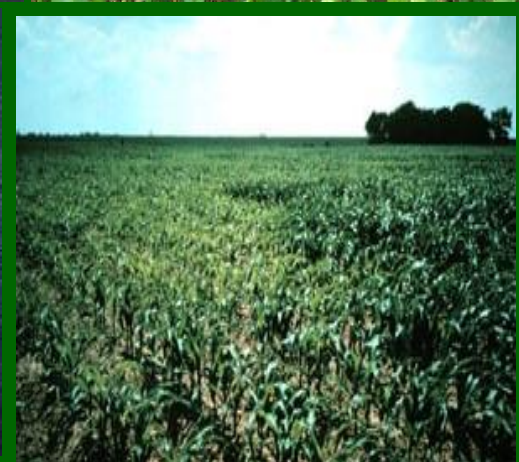

SULFUR
DEFICIENT
TEA

Photo
courtesy
of Ray Weil
University
of Maryland

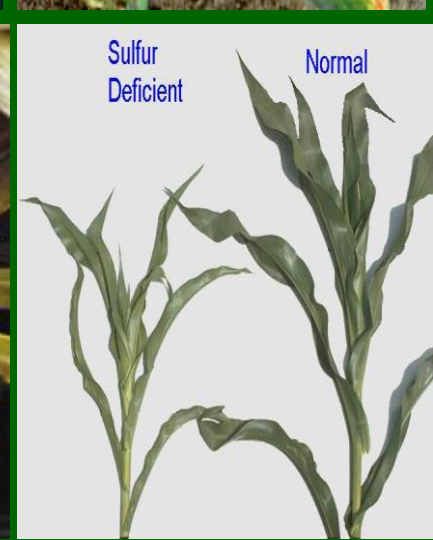

SULFUR DEFICIENT MAIZE (CORN)

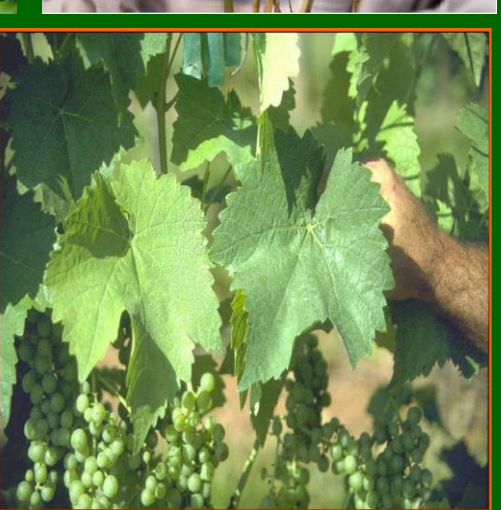
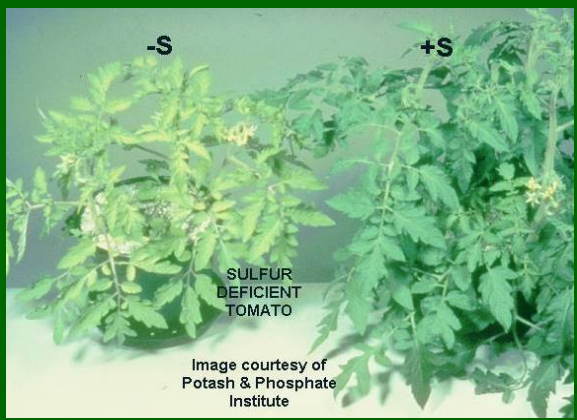
Photo courtesy of Ray Weil University of Maryland

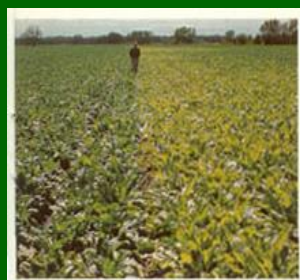
Sulfur Deficient

Normal

Fertilized (left), sulfur-deficient, with uniform yellowing (right).

Normal plant (left), nitrogen-deficient (center), and sulfur-deficient (right).

Uniform yellowing, leaves light green. Mature leaves very brittle.

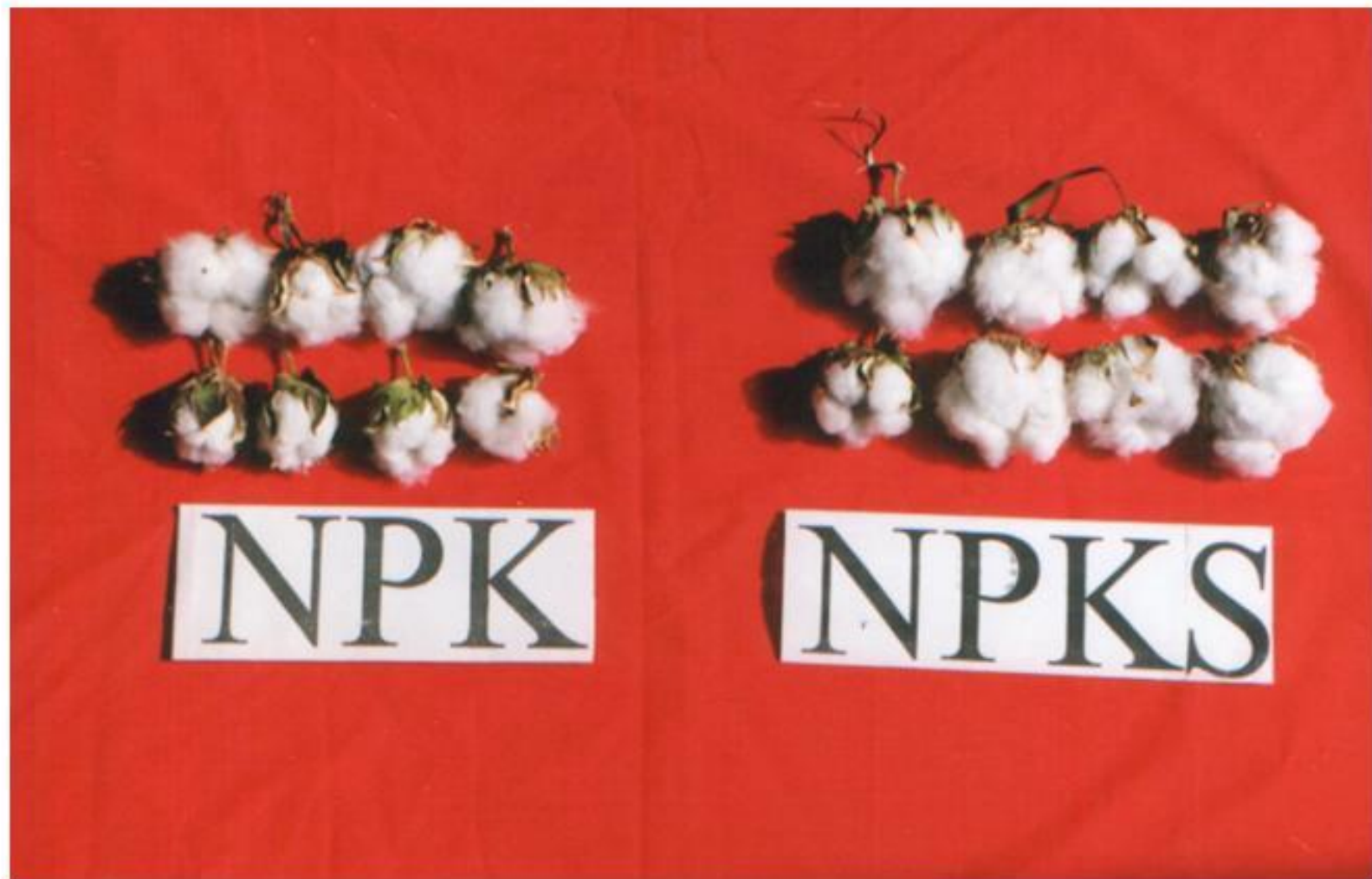
Leaf age series of sulfur-deficient plant. Young, young-mature, mature, and old leaves (left to right).

Severe sulfur deficiency in mature leaf.

Comparing of cotton boll from different treatment of plant